

Vapaan sivistystyön avoin tutkimustyöpaja 25.-26.8.2016, Kuopio

Jari Mäkelä

Kasvatustieteen maisteriohjelma

Koulutuksen hallinnan ja koulutuspolitiikan opintosuunta

Tampereen yliopisto

Vapaa vai kahlehdittu kansalaisopiston kurssitarjonta, kaiken takana ovat kurssisuunnittelijat?

Pro gradu- tutkielmassani kohderyhmänä ovat kansalais- ja työväenopisto vapaassa sivistystyössä. Tarkoituksena on tutkia opistojen kurssivalikoimaa ja sen muodostamiseen vaikuttavia mekanismeja ja tekijöitä. Kohteena ovat Tampereen seudun työväenopiston ja Sastamalan opiston kurssitarjonta ja toimintaan liittyvät henkilöt, haastattelut, sekä tarjolla oleva aineisto.

Vapaan sivistystyön väitetään olevan vailla valtion ja kuntien ohjausta, onko kurssitarjonta toiveiden tynnyri, jossa kurssija tarjotaan jokaiseen makuun vailla rajoitteita. Tutkin gradussani kurssitarjontaan vaikuttavia tekijöitä, olen kiinnostunut mistä tarjonta muodostuu, mitkä seikat mahdollistavat tai rajoittavat. Kansalais- ja työväenopistoilla on jo yli sadan vuoden historia. Se on vakiintunut suomalaisen yhteiskunnan yhdeksi oppimisen tukipilariksi. Kurssitarjonta on monipuolista ja opistot ovat kehittymisen, sekä kohtaamisen paikkoja, joissa opetukseen osallistuu vuosittain valtava määrä kansalaisia. Kohtaako kysyntä ja kurssitarjonta, toimiiko bottom – up ajattelu vapaassa sivistystyössä melkein ainoana ohjaavana tekijänä, vai onko sittenkin erilaisia ohjaavia ja rajoittavia tekijöitä? Onko opistoilla sisäiset tai ulkoiset raamit ja rajoitteet, jonka sisällä kurssitarjontaa ideoidaan ja suunnitellaan?

Yhteistyössä opistojen henkilökunnan kanssa olen saanut runsaasti mielenkiintoista aineistoa. Teen tutkimusta eri tutkimusotteilla, toimintatutkimus, havainnointi, haastattelut ja opistojen erilaiset aineistot, antavat tutkimukseeni tarvittavan aineiston. Teoriaa en ole vielä löytänyt, olenkin päättänyt käyttää Grounded Theory analysointitapaa, koska aikaisempaa tutkimusta aiheesta on todella vähän. Kansalaisopistojen kurssitarjonta ei ole muuttunut radikaalisti viime vuosikymmeninä, vaikka kurssisuunnittelun vapautta korostetaan. Tässä esitelmässä tuon esille

aineistostani kahta eri teemaa, ensin alustavia tuloksia havainnoista kurssisuunnittelun rajoittavista tekijöistä ja valvonnasta, toiseksi koulutussuunnittelijoiden vaikuttavasta roolista.

Johdanto

Vapaa sivistystyö on pyrkinyt lisäämään koulutuksen tasa-arvoa saavutettavuudella. Se ei tuota osaamista jatkokoulutukseen, eikä suoraan työelämän käyttöön. Koulutuksen tarjonta kohdistuu enemmän työelämän ulkopuolelle jääneiden koulutustehtävien hoitamiseen. Muuttoliikkeen ja pakolaisten myötä sille on palannut osa kansansivistystehtäviä. Vapaa sivistystyö mahdollistaa myös ihmisen mahdollisuuden päättää omista koulutus ja kiinnostuksen kohteistaan. Koulutusta voi myös hyödyntää omiin tavoitteisiinsa pyrkimisessä ja edistää omaa luovuutta ja harrastustoimintaa.

Tutkimussuunnitelmani koskee kansalais- ja työväenopistojen kurssivalikoimaa ja sen luomiseen liittyviä mekanismeja, sekä henkilöitä. Opistot tarjoavat koko valtakunnassa tuhansia kursseja ja valtavan määrän opetustunteja, mielenkiintoni kohdistuu tämän tarjonnan rakentumiseen, miten kansalaisopistojen pitkä koulutushistoria vaikuttaa, ketkä ideoivat nämä kurssit, mitä tekijöitä suunnittelussa otetaan huomioon, onko todella vapaus tarjota minkälaisia kursseja tahansa, rajoittavatko eri tekijät suunnittelua?

Tutkimuskysymykseni

- Miten kansalaisopistojen kurssitarjonta ideoidaan ja muodostetaan koulutusorganisaation prosesseissa?
- Mitkä henkilöt ja organisaatiot vaikuttavat kansalaisopistojen kurssitarjontaan?

Tutkimuksen aineisto ja menetelmät

Tämä tutkimus on laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus. Toimintatutkimus on metodologinen lähestymistapa, tutkimusotteeni sisältää myös osallistuvaa havainnointia Tampereen seudun työväenopistossa ja Sastamalan opistossa. Arja Kuulan (1999) mukaan toimintatutkimus on elämänasenne ja käytäntöjen parantaminen tutkimuksen kohteessa. Tutkijan pitäisi elää tutkimuksen kohteen todellisuutta ja siellä olevien ihmisten kanssa (Kuula 1999, 70).

Jorma Kananen (2014) toteaa toimintatutkimuksen vaativan tutkijalta enemmän perehtymistä ja tietoa itse ilmiöstä. Toimintatutkimus eroaa muista tutkimuksista ajan käytössä, hyvä perehtyminen aihepiiriin vie enemmän aikaa (Kananen 2014, 28).

Olen osallistunut opistojen organisaatioiden erilaisiin tilaisuuksiin, vierailut ja tutustunut henkilökuntaan, sekä organisaation toimintatapaan. Erilaiset tietopääomat ja tilastot ovat olleet kiinnostukseni kohteena. Tavoitteena on ollut havainnoida ja etsiä erilaisia dokumentteja, kuten pöytäkirjoja, esitteitä ja toimintakertomuksia. Näiden avulla olen saanut runsaasti tietoa kurssisuunnitteluun vaikuttavista asioista, sekä vapaan sivistystyön opetukseen liittyvistä toimintatavoista. Tutkimukseen kuuluu myös haastattelut, jossa tarkoitus on kartoittaa kurssien ideoimiseen ja suunnitteluun osallistuvia henkilöitä, sekä muita opiston toimintaan osallistuvia. Nämä henkilöt koostuvat oppilaitosten henkilökunnasta, kaupungin henkilöstöä, oppilaat, oppilaitosten opiskelijayhdistykset ja hallinto. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna, jotka koostuivat etukäteen muodostetuista aihealueista, joita käytiin läpi haastattelujen aikana. Olen haastatellut viittätoista eri henkilöä ja tehnyt havainnot vieraillessani oppilaitosten hallinnossa ja ollut mukana kokouksissa, sekä tilaisuuksissa. Keräämäni runsas aineisto on kirjoitettu sanalliseen muotoon ja analyysin tässä vaiheessa olen teemoittanut sen eri aihealueisiin. Olen pyrkinyt löytämään teksteistä erilaisia kurssisuunnitteluun vaikuttavia asioita. Käytin tekstin analysoinnin apuna ”skriptiä”, koodeilla erottelua ja yhdistelyjä eri teemoihin, alla esimerkki. {KuEi} tarkoittaa, kursseja jota ei järjestetä, {Kunta1} tarkoittaa kunnan ohjausta/osallistumista.

{KuEi1}{KUNTA1}[ON MEILLÄ SITTEN KONKREETTINEN ESIMERKKI KUNTAPÄÄTTÄJÄSTÄ MITÄ KURSSIA EI SAA PITÄÄ. SILLOIN KÄYTIIN ESITETTÄ LÄPI MITÄ KURSSEJA EI LAITETA JA KOMMENTOI MYÖS KURSSIKUVAUSTA MITÄ SANOJA KÄYTETÄÄN ESITTEESSÄ, AINUTKERTAINEN..]

Teoria

Kansalais- ja työväenopistojen kurssitarjontaa on tutkittu erittäin vähän, siksi koen, että tällä tutkimuksella on merkitystä ymmärryksen lisäämisessä, miten tarjonta muodostuu. Opistojen toiminnassa korostuu avoin kommunikointi organisaatiossa ja ulospäin eri toimijoiden ja opiskelijoiden kanssa. Aluksi analyysissä pyrin löytämään teoriaa dialogisuuden kautta, mutta havaitsin sen selittävän vain osaa toiminnasta, siksi hylkäsin sen. Koska aikaisempia teorioita ja tutkimusta on vähän, päätin käyttää Grounded Theory analysointitapaa tämän laadullisen

tutkimukseni osana. Tämän teorian ovat kehittäneet Barney Glaser ja Anselm Strauss. He julkaisivat yhdessä 1967 teoksen *The Discovery of Grounded Theory*.

Pyrin analyysissä löytämään aineistolla perustellun teorian, joka sopii empiriaan, kerättyyn aineistoon ja pyrkii selittämään suurimman osan kyseistä ilmiöstä. Tutkimukseni tässä vaiheessa teoria on vielä muodostumatta, kuitenkin aineiston tulkinta tuo miniteorioita, joiden suhteista ehkä löytyy varsinainen teoria.

Tutkimustuloksia ja päätelmiä

Esiymmärrykseni kansalais- ja työväenopistojen koulutustarjonnasta oli vapauden korostuminen, joka mahdollistaa lähes rajattoman mahdollisuuden tarjota erilaisia kursseja kansalaisille. Tämä idealistinen käsitykseni nousi esille vain pintapuolisten tietojeni vuoksi, sekä ensimmäisten kokemusten perusteella vieraillessani opistojen hallinnossa. Havaintojeni ja haastattelujeni perusteella käsitykseni vapaasta kurssitarjonnasta on muuttunut paljon tutkimukseni aikana, olen havainnut erilaisia rajoittavia tekijöitä, sekä organisaation ulkopuolelta, että sisäisiä tekijöitä. Seuraavat kappaleet kertovat havaintojani ja haastattelussa tulleita asioita, jotka kuvaavat opistojen kurssisuunnitteluun kohdistuvia rajoittavia tekijöitä ja valvontaa. Nämä tekijät ovat vapaan kurssisuunnittelun taustalla vaikuttamassa, niiden todellinen painoarvo ja vaikuttavuus ovat arvioitava tutkimuksessa myöhemmin.

1. Kansalaisopistojen sijoittuminen koulutusjärjestelmiin

Kansalaisopistot sijoittuvat suomalaisessa koulutusjärjestelmissä vapaaseen sivistystyöhön. Formaaliin koulutusjärjestelmään sijoittuvat oppilaitosten kasvatustavoitteet ja tarjonta on määritelty virallisesti ja kirjattu opetussuunnitelmiin. Aikuislukiot, avoin yliopisto opetus ja avoin amk opetus tarjoavat formaalin koulutusjärjestelmän opintoja, jotka kilpailevat osittain vapaan sivistystyön tarjoaminen opintojen kanssa. Nonformaali vapaa sivistystyö on ottanut paikkansa formaalin järjestelmän ulkopuolelle jäävien opetus ja oppimistarpeiden täydentäjänä, sekä lisääjänä. Vapaa sivistystyö tarjoaa opetusta eri oppilaitosmuodoissa, joissa tarjonta on hyvin monipuolista. Kansalaisopistot ovat osa tätä opetustarjontaa, jotka ovat hakeneet paikkansa yhteiskunnassa. Jos ajatellaan kansalaisopistojen kurssitarjontaa, se on joutunut sopeutumaan ja löytämään kurssitarjonnalleen oman mahdollisuuden tarjota opetusta tässä eri oppilaitosmuotojen kirjossa. Kurssitarjonta joutuu siis sopeutumaan ja ottamaan tilansa muiden jättämien opetuksellisten aukkojen paikkaajana, sekä tarjoamaan kurssitarjontaan lisää erilaisia vaihtoehtoja. Kansalaisopistot joutuvat myös kilpailemaan osittain keskenään kurssitarjonnallaan,

esimerkiksi Tampereen ympäristössä on edelleen useita kansalaisopistoja yhdistymisistä huolimatta. Kansalaisopistojen kurssitarjonta joutuu sopeutumaan ja kilpailemaan todella monien oppilaitosten opetustarjonnan kanssa, siksi sen kurssisuunnittelu ei ole vapaata, vaan on löydettävä kurssi-ideoita, jotka sopivat tämän runsaan tarjonnan täydentäjiksi ja lisääjiksi.

2. Ohjaavia tekijöitä

Kansalaisopistojen historiassa on paljon ajanjaksoja, jolloin opistot ovat saaneet kehittää toimintaansa hyvinkin itsenäisesti. Viime vuosina valtiovallan ohjelmallisilla kehittämistoimilla on yhteiskuntapoliittisesti ohjattu opistojen toimintaa (Alasoini 2006, 35). Kurssisuunnittelussa kurssien suosio ja opiskelijoiden määrät ohjaavat tarjontaa. Asetetut osallistujien minimimäärät kurssilla aiheuttavat vähemmän suosittujen aihealueiden poisjäämisen ja runsaasti opiskelijoita keräävät alueet saavat lisää tarjontaa. Opistojen rahoitusmekanismi pakottaa myös tarjoamaan toteutuvia ja menestyviä kursseja. Lang (2012, 180) toteaa opistojen rehtorien johtavan opistoja entistä enemmän markkinatalouden oppien mukaisesti, sivistysideologiset arvot saavat väistyä kurssien suunnittelussa määrällisten arvojen sijaan. Valkonen (2015, 214) kuvaa väitöskirjassaan määrällisten ja suorituskeskeisten vaatimusten ilmentävän laajempaa arvojen muutosta ja ristiriitoja opistotoiminnassa. Tehokkuus yleensä heikentää oikeudenmukaisuutta ja yhtäläisiä osallistumismahdollisuuksia.

"MÄ LUULEN, ETTÄ OPISTON KURSSITARJONTA ON KOHDALLAAN, RAHA TIETYSTI RATKAISEE NYKYÄÄN, TURHIA EI JÄRJESTETÄ" (KOULUTUSSUUNNITTELIJA TK)

Tampereen seudun työväenopiston "Kurssin elinkaari" prosessikaaviossa tilaaja, eli Tampereen kaupunki "määrittelee vuosibudjetin ja tilaa opetustuntimäärän ainealueittain". Kaupungin ohjaus kohdistuu siis vuosibudjettiin ja opetustuntimäärään ainealueittain, raamit ovat jo tässä kohtaa aika rajoittavia kurssisuunnittelun osalta. Opiston vapaus ja liikkumavara määritellään jo ennen kurssisuunnittelun aloittamista.

Kansalaisopistot saavat erilaisia Laatu- ja kehittämisrahoja joilla yhteiskunta ohjaa opistoja tekemään esimerkiksi laatujärjestelmiä, myös tarjotaan erilaisia kurssitarjontaan korvamerkittyjä rahoja, niillä ohjataan kurssitarjontaa määrätuille alueille.

3. Rajoittavia tekijöitä

Haastattelujeni perusteella kurssitarjontaa rajoittavaksi tekijöiksi koetaan opetustilojen puute ja niistä aiheutuvat kustannukset. Varsinkin tilaa vievien liikunnallisten- ja käsityötilojen puute ja kustannukset aiheuttavat kurssitarjontaan rajoitteita, kursseilla olisi siis kysyntää mutta niitä ei pystytä toteuttamaan. Välineiden hankintaan myöskään ei ole rahaa riittävästi, vaan esimerkiksi liikuntaan tarvittavia laitteita ei pystytä hankkimaan, siksi järjestetään vain niitä kursseja jotka ovat siten mahdollisia. Miesten käsitöihin tarvitaan usein kalliita koneita ja tiloja, eikä niitä pystytä hankkimaan. Miesten osallistuminen opistojen opetukseen on muutenkin hyvin alhaisella tasolla, välineitten puuttuminen rajoittaa miehille suunnattuja kursseja. Resurssien puute ja kustannukset ohjaavat kurssitarjonnan muodostumista, sekä ohjaavat tarjontaa alueille, joissa välineistöä ei tarvita.

Kurssitarjontaan vaikuttaa myös opettajien rekrytointi, aina ei löydy opettajaa, vaikka kurssi toteutuisi osanottajien määrän ja kiinnostuksen mukaan. Opettajien palkka ja palkkiokustannukset, sekä matkakustannukset voivat rajoittaa mahdollisuuksia suunnitella ja toteuttaa kurssi. Kurssin hinta voi myös nousta liian korkeaksi, joka estää sen toteutumisen.

4. Valvontaa

Opistojen kurssitarjonnan valvonta vaihtelee kunnittain, esimerkiksi Tampereen seudun työväenopiston kotisivujen kautta annettu palaute menee kaupungin hallintopalvelukeskukseen ja tuotantojohtajalle tuotantoyksikköön. Sieltä palaute menee vararehtorille, joka tarvittaessa reagoi palautteeseen. Opiston vapaus on kuitenkin valvottua, vaikka yhteydenotot kaupungin taholta ovat harvakseltaan tapahtuneita. Kaikki opiston haastatellut työntekijät muistavat mainita kaupungin yhteydenotot erilaisten ”huhuaa” kurssien osalta, myös kurssiesitteessä olevien kurssien esittelytekstit ovat olleet tarkastelun kohteena. Kaupungin kulttuurilautakunnalla on periaatteessa myös valvova rooli opistojen toiminnassa.

Kursseja valvovat myös osaltaan opiskelijat. Haastatellut henkilöt puhuvat ”jaloilla” äänestämisestä, joka tarkoittaa kurssin loppumista eri syistä opiskelijoiden lopettamisen vuoksi. Palautekanavia opistoilla on erilaisia, kaikki opistossa työskentelevät haastatellut kertoivat saavansa ajoittain palautetta eri muodoissa. Sosiaalisessa mediassa käydään myös keskusteluja opistojen toiminnasta ja kurssitarjonnasta, nämä palautteet voivat usein jäädä opiston henkilökunnan ulottumattomiin, mutta vaikuttavat osaltaan opiskelijoiden osallistumiseen ja mielikuviin toiminnasta.

Tampereen työväenopiston opiskelijat ry edustajan haastattelussa tuli esille heidän roolinsa palautteenantajana opistolle erilaisista opiskeluun vaikuttavista asioista, myös kurssisuunnitteluun heillä on ideoita ja toiveita. Yhdistyksen edustajat käyvät keskusteluja opiston organisaation henkilöstön kanssa, tuoden esille opiskelijoiden näkemyksiä opiston toiminnasta. Haastattelussa tuli myös esille heidän ”tukihenkilönsä” opiston asioissa, jotka ovat paikallisia ja valtakunnan politiikassa mukana olevia henkilöitä, joilla on vaikutusvaltaa opistojen toimintaan.

Vapaan sivistystyön lain (1998/632; 29.12.2009/1765) 1 §:ssä on alkuperäiseen vuoden 1998 lakiin verrattuna korostettu enemmän hyvinvoinnin, monikulttuurisuuden, kansainvälisyyden ja kestävän kehityksen edistämiseen liittyviä koulutustavoitteita. Nämä tavoitteet velvoittavat opistoja huomioimaan opetuksessa ja tarjoamaan kurseja kyseisiltä alueilta. Yhteiskunta pyrkii ohjaamaan kansalaisopistojen kurssitarjontaa haluamaansa suuntaan. Koulutuksen arviointineuvosto (2012) pyrkinyt arvioimaan lain toteutumista. Raportissaan he toteavat hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen toteutuneen kansalaisopistoissa tasapuolisesti, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys vaihtelevammin eri opistoissa.

Haastattelukysymykseeni ”*Minkälaisia kurseja ei järjestetä?*” tuli jokaiselta haastateltavalta vastauksia, mitkä kurssit tai opetusaiheet eivät olisi soveliaita tai soveltuvia opistojen kurssitarjontaan. Monet haastateltavat muistivat tilanteita, jossa negatiivista palautetta oli tullut eri tahoilta kurssin järjestämisestä, ”huuhaa kurseja”, uskomuskurseja tai muuten sopimattomia. Kaikilla haastateltavilla oli käsityksiä sopimattomista kurseista, ne kuitenkin vaihtelivat, eikä selkeää yhteistä linjaa ollut muodostunut. Kuitenkin koettiin, että opiston järjestämiä kurseja seurattiin myös moraalisten ja eettisten periaatteiden toteutumisen kannalta. Kritiikkiä tuli myös toiseen suuntaan, kyseenalaistettiin kieltoa, että esimerkiksi homeopaattisten hoitojen kurseja ei saa järjestää opistolla.

Koulutussuunnittelija kansalais- ja työväenopiston kurssisuunnittelun keskiössä

Havaintojeni ja haastattelujen perusteella koulutussuunnittelijan rooli on erittäin merkittävä kurssitarjonnan suunnittelussa, heillä on paljon valtaa kurssien ideoimisessa ja toteuttamisessa. Seuraavat koulutussuunnittelijoiden haastattelussa antamat kommentit kuvaavat heidän laajaa osaamistaan ja vastuuta kurssisuunnittelussa, sekä opiston yleisessä toiminnassa. Alla olevissa haastattelujen esimerkeissä haastateltavan ensimmäinen kirjain ”S” tarkoittaa Sastamalan opistoa, ”T” Tampereen työväenopistoa ja toinen kirjain henkilöön kohdistettua tunnustetta.

"MEILLÄ ON HIRVEE VALTA MEILLÄ KOULUTUSSUUNNITTELIJOILLA. ME VALIKOIDAAN JA PÄÄTETÄÄN MINKÄLAISIA KURSSEJA, ME VALITAAN OPETTAJAT, ME KYSYTÄÄN AINA OPISKELIJOILTA PALAUTETTA, KURSSI-IDEOITA, MITÄ LISÄÄ, MITÄ TOIVEITA" (KOULUTUSSUUNNITTELIJA SR).

Koulutussuunnittelijat ovat haastattelujen perusteella yleensä pitkän linjan opistolaisia, monen ura on alkanut opiskelijana opistojen kursseilla ja myöhemmin opettajana, siksi heillä on myös kokemuksen tuomaa hiljaista tietoa ja organisaatiokulttuurin tuomat edut sekä rajoitteet, jotka vaikuttavat heidän toimintaansa kurssisuunnittelijana.

"OMAA TYÖSKENTELYÄ OON LÄHTENYT AINA RAKENTAAN EDELLISTEN SUUNNITTELIJOIDEN POHJILLE, KYLLÄ TÄÄ AINA SIIHEN VANHAAN RAKENTUU" (KOULUTUSSUUNNITTELIJA TK).

Vesa Huotari kuvailee vanhaan suunnitelmaan perustuvaa koulutussuunnittelua jälkijättöiseksi, jossa saavutetusta tulee tavoite ja tapahtunut ajatellaan tulevaisuuden odotukseksi. Näin yritetään toistaa saavutettu menestys. Huotari toteaa asiantuntijuuden ja hallinnan illuusion muodostuvan määrittämällä saavutettu siksi, mihin alun perin pyrittiin (Huotari 2004, 429).

" KYLLÄ NE KURSSIT SUUNNITTELIJOIDEN KÄSIEN KAUTTA MENE... KYLLÄ HYVIN PITKÄLTÄ SAADAAN PÄÄTTÄÄ, EI TARTTE KENELLEKÄÄN PERUSTELLA HIRVEESTI, HYVIN ITSENÄISIÄ MEIDÄN TAHOLTA" (KOULUTUSSUUNNITTELIJA TS)

Haastateltujen rehtorien mukaan heidän ei tarvitse yleensä puuttua kurssisuunnitteluun, harvoin tapahtuu yhteydenotto koulutussuunnittelijan ja rehtorin välillä jostain kurssista, sekä siihen liittyvistä asioista. Havaintojeni mukaan koulutussuunnittelijat ovat opistoissa kurssisuunnittelun keskiössä, josta omien koulutusalueitten kautta hallitaan kurssitarjontaa, siihen liittyviä opettajia, tiloja, välineitä ja yleensä myös kurssien karkea sisältö on heidän tietopääomanaan.

"ERITYISESTI NÄÄ SUUNNITTELIJAOPETTAJAT, HEILLÄ ON SELLANEN RAKENTEEN TUNTEMINEN, HEILLÄ ON TUNTEMUS MINKÄMOISELLA TAKSALLA JA MISTÄ OPETTAJA, TILAT JA IHMISTEN TAVOTETTAVUUS" (TT)

Koulutussuunnittelijan on ymmärrettävä taloudelliset seikat, kurssimaksut, palkkiot ym. talouteen ja kannattavuuteen liittyvät asiat. Tilojen hankinta, vuokrat, ajoitukset kuuluvat myös osaamisalueeseen. Kurssien opettajien hankinta, heidän osaamisensa varmistaminen ja opiston

tilojen sekä erilaisten asioiden hoito, jotta opettaja pystyy kurssin järjestämään ovat arkipäivää koulutussuunnittelijalle. Palautteen kerääminen opettajilta ja oppilailta on tärkeä osa suunnittelua, koska tieto onnistumisista ohjaa toimintaa.

"SITTEN SEURATAAN TÄTÄ AIKAA, LUETAAN LEHTIÄ, TELKKARIA, RADIOO, NAISTEN LEHTIÄ....YRITETÄÄN SEURATA MIKÄ OLIS SELLASTA, MISTÄ OLIS NY TARVETTA IHMISILLÄ SAADA LISÄÄ TIETOA" (TL)

Uusien kurssien ideointi on osa koulutussuunnittelijan roolia, haastattelujeni mukaan moni yrittää seurata aikaa ja maailmassa tapahtuvia asioita, jotta voitaisiin reagoida ja uudistaa kurssitarjontaa, silti muutokset tarjonnassa vuosittain ovat aika vähäisiä.

Loppupäätelmät

Vapaus tarjota ja ideoida kurseja kuulostaa opistojen näkökulmasta ideaalilta tilanteelta, jossa voi tarjota kansalaisille kurseja kaikilta elämänalueilta ilman rajoitteita. Kuitenkin opistojen organisaatioiden toiminta joutuu noudattamaan ohjeita ja valvontaa, jotka muokkaavat kysyntää ja tarjontaa. Nämä ovat vuosikymmenten saatossa rakentaneet opistojen kurssitarjonnan rungon, joka ajassa pyrkii muuttumaan tarpeiden mukaan ja kilpailemaan oppilaista muiden opetusorganisaatioiden kanssa.

Aineistoni perusteella koulutussuunnittelijat ovat tärkeä osa kansalais- ja työväenopistojen organisaatioissa. Nämä usein pitkän uran tehneet opettajat ovat kokemuksensa avulla muodostaneet osaamispääoman, jolla he hallitsevat suurta osaa kurssitarjontaan liittyvistä asioista. Heille arkipäivää ovat vastuu kurssitarjonnasta, uudet kurssi-ideat, opettajien ja tilojen hankinta, kurssien sisällöt, palautteet, sekä monet muut opiston toimintaan liittyvät toimet.

Graduni aineisto kurssisuunnittelusta on monipuolinen, silti olisi vielä runsaasti tutkittavaa kurssisuunnittelun aihealueesta, koska sen aikaisempi tutkimus on jäänyt vähäiseksi. Vaikeutena on teorian muodostaminen, koska aikaisempia teorioita on vähän. Pyrin löytämään teoriani aineistosta, analyysin tuloksena rakennetaan malli, joka voi saavuttaa teorian statuksen, varsinkin jos se saa vahvistusta myöhemmissä tutkimuksissa.

Lähteet

Alasoini, T. 2006. Osallistuva ohjelmallinen kehittäminen tietoyhteiskunnassa. Teoksessa R.

Huotari, V. 2004. Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja 35 (2004) : 4, 5. artikkeli

Kananen, J. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Juvenes print.

Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus: kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Lang, T. 2012. Rehtorista sivistysinnovaattoriksi: vapaan sivistystyön johtajuus muutoksessa.

Teoksessa K. Mäki & T. Palonen (toim.) Johtamisen tilat ja paikat. Aikuiskasvatuksen 50. vuosikirja. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Seppänen-Järvelä & V. Karjalainen (toim.) Kehittämistyön risteyskäsitteitä. Helsinki: Stakes

Valkonen, E. 2015. "Me myymme ja markkinoimme kurseja". Markkinaorientaation piirteet kansalaisopistoissa. University of Eastern Finland. Joensuu

Kansalaisopistojen oppilaitos- ja ylläpitäjäjärakenteen arviointi. Osaraportti 2: Rakenteellisten muutosten, lakiuudistusten ja oman toiminnan arviointivelvoitteen toteutuminen. 2012. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä 2012

<http://www.kansalaisopistot.fi/>

<http://kansalaisopistojenliitto.fi>

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/vapaa_sivistystyo

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980632>